

האם יש מצוות 'סיפור יציאת מצרים' כל שבעה?

מבואר להדיא שהם תלויים זה בזה - וכמו שפשוט במקרא ביכורים שהקריאה היא השלמה למצוות הבאת הביכורים - כך גם סיפור יציאת מצרים עם אכילת מצה ומרור.

[משאת המלך]

הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א מוסיף ואומר שלפי המתבאר שסיפור יציאת מצרים אינה מצווה בפני עצמה, אלא השלמה למצוות פסח מצה ומרור - אי"כ לדעת הגר"א שבכל ימי הפסח יש מצווה קיומית לאכול מצה - יש גם מצווה קיומית להרבות בסיפור יציאת מצרים.

ולכן החכמים שהיו מסובים בבני ברק סיפרו עד שהגיע זמן קריאת שמע - אפילו שהוא כבר לכו"ע לא לילה, כיוון שיש מצווה קיומית כל שבעה.

[בד קודש]

ור' עקיבא האי דקרינן ביה עוני כדשמואל, דאמר שמואל 'לחם עוני' לחם שעונין עליו דברים הרבה. [לו.]

יש מהאחרונים שחידשו שאדם אשר אין מצה לפניו בפסח - הרי אינו מצווה בסיפור יציאת מצרים, שעיקר מצוותה וחיובה הוא בתורת השלמה למצוות מצה ומרור.

הגאון רבי שלום פוברסקי זצוק"ל מביא ראיה מדברי הרמב"ן [בספר המצוות ט"ו] שהקשה על הרמב"ם שהשמיט מצות ברכת התורה ממנין המצוות.

וכתב שם שמצוות ברכות התורה ולימוד תורה הם שני מצוות נפרדות - ואין ראוי למנותה כמצווה אחת עם ברכתה, כמו שמקרא ביכורים אינו נמנה למצווה אחת עם הבאתו, וסיפור יציאת מצרים עם אכילת הפסח.

מדוע הרבנית סרנא התענינה מהו הזארט שבעלה חידש בליל בשבת?

למחרת בבקר כאשר עברו הבחורים לאחר התפלה לאחל 'אי גוטען שבת' לאם הישיבה - הרבנית סרנא ע"ה, התענינה הרבנית אצל הבחורים: "מי מכם השתתף אמש בוועד של ליל שבת?"

"מה יום מיומיים?" התפלאו הבחורים, "מה מיוחד השבוע יותר מכל שבוע שהרבנית מתעניינת מי השתתף בוועד?"

הישיבה הרבנית: "אני שואלת הפעם משום שהבחנתי במהלך הלילה האחרון כי בעלי ראש הישיבה מתקשה להירדם מחמת התרגשות האופפת אותו, וכששאלתי אותו על פשר ההתרגשות הסביר לי כי אמש בוועד, התחדש לו חידוש עצום, וביגוני אין הוא מסגל להירדם, לכן מעוניינת אני לשמוע מה החידוש המיוחד שבעלי כה נרגש ממנו..."

להמחשת הענין הביא מעשה שאירע בימיו האחרונים של **הגאון רבי אהרן קוטלר זצוק"ל** כשעבר ניתוח סבך, ואחרי הניתוח קבל את מזונו באינפוזיה אל תוך הורידים, ומשום כך לא בא לפיו כל אכל או משקה, היושב הציק לו מאד.

הציע לו הרופא המטפל סוכריה למציצה לשם הקלה, אך הוא במקום להכניסה לפיו הניחה בצד, מדוע? משום שהיה זה ביום ששי שחרית: "אשמר את הסוכרייה לכבוד שבת", אמר.

תניא כוותיה דרבה: יכול יצא ידי חובתו בחלות תודה ורקיקי נזיר? תלמוד לומר 'ושמרתם את המצות' מצה המשתמרת לשם מצה, יצתה זו שאינה משתמרת לשם מצה אלא לשום זבח. [לח:]

סיפר **הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א** שכשאביו היה בחור צעיר, הזדמן לו לשבות שבת בהיכלה של ישיבת חברון בירושלים, שם נודע לו כי מדי ליל שבת קדש לאחר הסעדה מתקיים ועד מוסרי בפני הבחורים המובחרים של הישיבה, מפי ראש הישיבה **הגאון רבי יחזקאל סרנא זצוק"ל**.

בוועד רבי יחזקאל דיבר על הפסוק: "ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם ברית עולם", וחידש שמהלשון 'ושמרו' למדים אנו שהקדוש ברוך הוא נתן לנו כביכול תפקיד של 'שומר', לשמר את המתנה היקרה שהעניק לנו!

ודימה זאת למצה בפסח, שנאמר בתורה [שמות יב, יז] "ושמרתם את המצות", וחז"ל למדו מכך שיש לשמור עליהן שלא יחמיצו, כך צריך האדם 'לשמור' על השבת להיות כל השבוע עם עין פקוחה, לא להסיח דעת ממנה, מקדושתה ומרוממותה!

רבי יחזקאל היה מאד נרגש מחידוש זה שהבזיק במחו, וחזר על הדברים בלהט ובהתרגשות רבה שוב ושוב...

כל הגאולה תלויה בתפיסת השעה הראויה והרגע המתאים!!!

כשנתעמק יותר בעניין נשכיל להבין כי בכל תנועה של זריזות בעבודת ה' ובקיום המצוות - יש מעין בחינה של יציאת מצרים.

שהרי היציאה ממצרים היתה יציאה מהשקיעות במעמקי החומריות של טומאת מצרים - שנקראו 'בשר חמורים' כי לא היתה אומה בעולם שכל עניינה חומריות כמותם [מהמהר"ל].

ומאידך הזריזות הרי היא התגברות על עפרוריות החומריות הגסה [לשון המס"י], מתוך כובד הטבע שכולו עצלות, להתעלות ולהתרומם לדרגת המלאכים שהשתבחו בזריזותם.

ולכן בפסח מצאנו כמה פעמים את עניין הזריזות, כמו שהפסח נשחט בשלש כתות - אבל הכת השלישית נקראת כת עצלנית, ומסבירה הגמרא [ס"ה.] שאפילו שחייבים שיתחלקו לשלושה כיתות, אבל על כל יחיד יש תביעה להיות זריז.

הדר אמר רבא מצוה ללתות, שנאמר 'ושמרתם את המצות', אי לא דבעי לתיתה, שימור למאי? [מ.]

מחובת השמירה על המצות נלמדת מידת הזריזות לכל מצוות התורה כמו שכתב רש"י עה"ת - רבי יאשיה אומר, אל תהי קורא את המצות, אלא את המצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצות כך אין מחמיצין את המצוות, אלא אם באה לידך עשה אותה מיד.

ויש להבין מדוע דווקא ממצוות הפסח נלמדת מידת הזריזות?

הגאון רבי שמואל יעקב בורשטיין זצוק"ל מסביר שהשורש של כל הגאולה תלוי בתפיסת השעה הראויה והרגע המתאים!!!

כנודע שהיה אפשרות להחמיץ את גאולת מצרים ח"ו, אם היו משתקעים בני שערי טומאה [ע"י אוה"ח שמות ג' ח'] מבלי יכולת לצאת.

להתחזקות במצרי התורה השפעה על כל קצווי תבל!!!

הבעיות והקשיים אם אדם מתגבר על עצמו ונוטה לצד הטוב, הוא בנה בנין, ברא בריאה חדשה שמעולם לא היתה!

זהו חידוש במצב כזה, שישנה אפשרות לפעול נגד רצון ה', קיום רצון ה' הנו בנין של ממש! יסוד זה נוגע לא רק לעבירות.

כל מעשה שאנו עושים, כשמגיעים למצבים של נסיונות, המעשה גדול יותר ויפה יותר.

אחת הדרכים לראות זאת היא בלימוד התורה הקדושה - יהודי נכנס לבית המדרש ופותח גמרא.

יש לו חשק, והוא ניגש בהתלהבות ללימודו, מדוע? - כי הוא יודע שהתורה קדושה, ושמעלות רוחניות הן דבר נפלא.

הבה נתבונן: מי בנה את הבנין הזה של הקדושה שנוצר כאן? - הקב"ה, מי עשה את התורה מעניינת ומרוממת? - הקב"ה, קדושה? - גם הקב"ה.

כלומר, יהודי זה פשוט נכנס לבניינו של הקב"ה, ונהנה ממנו.

אך אם כשיהודי פותח גמרא לפתע כל הדרך נראה לו מטושטש, וכל השטויות שבעולם עוברות לפתע בראשו, אין חשק, ואין לו מושג מהי בכלל קדושה - זהו מצב של רע, של בעיות.

אם במצב כזה אותו יהודי פורץ לעצמו דרך ומוצא הנאה מלימוד הגמ' ומקדושתה - הוא בעצם בנה בנין של קידוש ה', ברא יש מאין.

אנו לא ראינו את הבעיות שהיו לצדיקים, לא חיינו את הנסיונות שלהם, לא ראינו את הנפילות שלהם, את הרגעים הקשים.

אנו רואים רק את עצמנו - אך עלינו לדעת כי מצב זה שבו הכל קשה, הוא המצב היחיד בו יש לעולם שלנו משמעות.

אמר רב נחמן (בר יצחק) בתחלה כשהיו מביאין נסכים מיהודה לא היה יינם של יהודה מחמיץ עד שנותנין לתוכן שעורין, והיו קורין אותו חומץ סתם, ועכשיו אין יינם של אדומיים מחמיץ עד שנותנין לתוכן שעורין, וקורין אותו חומץ האדומי, לקיים מה שנאמר 'אמלאה החרבה' אם מלאה זו חרבה זו, ואם מלאה זו חרבה זו, רב נחמן בר יצחק אמר מהכא 'לאם מלאם יאמץ'. [מב:]

בגמרא מבואר שהכוחות של הרע והטוב - מתמודדים זה מול זה, וכשאחד המגבר בהכרח השני יורד.

מרן הגרא"ל שטינמן זצוק"ל מסביר בזה את דברו המפורסמים של הגאון רבי ישראל סלנטר זצוק"ל - 'כאשר יהודי מתחזק בתורה במקומו - זה מונע מיהודי במקום אחר בעולם להתבולל'.

כשיש לצד מסוים עמדה חזקה של כח, הוא יכול להשפיע משם על כל העולם, ולכן יש להתחזקות שלנו בתוך מצרי התורה השפעה כל כך חזקה על כל קצווי תבל.

ומדוע באמת ה' נותן לרשעים גם אפשרות להתעצם ולצבור כח?

מסביר **הגאון רבי שמשון דוד פינקוס זצוק"ל** יסוד גדול - ה'רע' וכל הבעיות שבעולם, הם מערכת לא פחות חשובה וחיונית ממערכת ה'טוב'.

הקב"ה מצד עצמו טוב ומטיב, ולכן כל הטוב שבעולם כבר קיים ממילא מעצם בריאת העולם - אך את הרע היה צריך לברוא באופן מיוחד!

מהי התועלת הטמונה ברע? עלינו לדעת, שדוקא במערכת של

הנכבדות שומרת על האדם ונותנת לו עוז ותעצומות נפש להתעלות

להשפילו אפילו בדברי היתר, ואח"כ הריהו ברשותו לכל דבר חטא ועוון.

העבודה המוטלת על האדם להתעלות ולהיות נכבד בעיני עצמו, וכך הוא ניצל, ובמיוחד שהרבה חטאים כרוכים בביזיונות, וכשהנכבדות מושרשת בקרבו ימנע מלהיכשל.

אפילו בני תורה הנמצאים במצב מרומם בהיכלה של תורה, הרי הם בסכנה עצומה ליפול ברגע שהם יוצאים החוצה.

ההצלה היא רק ע"י לימוד מוסר שמביא לרוממות הרוח!!!

ולא רק שהנכבדות שומרת על האדם - אלא היא גם נותנת לו עוז ותעצומות נפש להתעלות מעלה מעלה.

רק כשאדם מעריך ומחשיב את עצמו כנדרש - הוא יכול לקבל על עצמו תפקידים ומעלות, שבאים עם - ויגבה ליבו בדרכי ה'.

זה היה עיקר פועלם של רבינו הגר"י סלנטר זצוק"ל ותלמידיו לרומם ולהגביה את ליבם של בני התורה בעת שההשכלה הארורה השפילה אותם.

הדרך הטובה ביותר להגיע למעלת הנכבדות היא ע"י ש'מכבד את הבריות'.

והמפסיד העיקרי הוא החיפזון והבהילות - 'פחו כמים אל תותר'.

ת"ר יכול צלאו כל צורכו יהא חייב? ת"ל 'אל תאכל ממנו נא ובשל מבושל במים' נא ובשל מבושל אמרתי לך, ולא שצלאו כל צורכו. [מא.]

בספר החינוך [מצווה ז'] מסביר את שורש המצווה 'שנצטוינו לאכול צלי דוקא, לפי שכך דרך בני מלכים ושרים לאכל בשר צלי, שהוא מאכל טוב ומטעם, אבל שאר העם אינם יכולים לאכל מעט בשר שתשיג ידם, כי אם מבשל, כדי למלא בטנם.

ואנו שאוכלים הפסח לזכרון שיצאנו לחרות להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש, ודאי ראוי לנו להתנהג באכילתנו דרך חרות ושרות'.

הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל הוכיח שהיסוד של גלות מצריים היתה השפלתו של כלל ישראל - ורמיסת כבודם.

כמבואר באוה"ח [שמות א' ו'] שכל זמן שאחד מן האחים קיים היו המצריים מכבדים אותו, והשיעבוד החל רק לאחר מיתת כל הדור ההוא שכולן היו חשובין בעיניהם ובאמצעותם לא היה להם פנים להשתעבד בהם.

שני צדדים יש לנקודה הזו - כל זמן שהם היו חשובים גם המצריים לא היו יכולים להשתעבד בהם, וגם עם ישראל לא היו מסוגלים להשתעבד תחתם.

ובאמת כך היא דרכו של היצר במלחמתו עם האדם - ראשית

במים שלנו אסור להוסיף כלום!!!

נהפכו לזכויות...

הגיב הגר"י בשניות - במים שלנו כל תוספת יכולה רק לפסול את המים...

אמר רב יהודה אשה לא תלוש אלא במים שלנו. [מב.]

מסופר שבאחד הפעמים שירד **הגאון רבי יוסף דב הלוי סולובייצ'יק זצוק"ל** [בן מרן הגר"י] למוצא לשאיבת מים שלנו התלוו אליו תלמידיו.

נענה אחד מהם ואמר ווארט ששמע - מדוע שואבים מים שלנו מהנהרות?

מפני שבראשית השנה השלכנו את העוונות - באמירת התשליך, עתה אחרי פורים - שקיבלוה מאהבה, באים לאסוף אותם, כי הם

לתגובות הערות והארות וכן לקבלת הגיליון במייל

ניתן לפנות לכתובת: peninim88@gmail.com

הפנינים מלוקטים ונערכים בשינויי עריכה וקיצור נדרשים